

Anuška
Deranja
Crnokić

Baština i zajednice

Dani europske baštine 2016,
29. rujna – 26. listopada 2016.

Zajednička tema Dana europske baštine (European Heritage Days)¹ u 2016. godini na razini zemalja Vijeća Europe, tako i Hrvatske, bila je *Baština i zajednice*. Odabir ove teme nije slučajan jer su vrijednosti kulturne baštine za razvoj i kvalitetu života, odnosno društva u cijelosti, kao i uloga zajednice u očuvanju kulturne baštine posvjedočena donošenjem Okvirne konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo 2005. godine u Farou (Faro Konvencija).² Važnost uloge kulturne baštine u izgradnji miroljubivog i demokratskog društva te u procesima održivog razvoja i unapređenja kulturne raznolikosti ciljevi su Konvencije koji su ujedno temeljne postavke manifestacije Dana europske baštine. Naime, u Europi se već više od trideset godina organiziranjem Dana europske baštine promiču ideje o važnosti kulturnog naslijeđa, vrijednostima različitih kultura, toleranciji i poštovanju. Zajedničku europsku baštinu čine svi oblici kulturne baštine u Europi koji skupno tvore zajednički izvor sjećanja, razumijevanja, identiteta, kohezije i stvaralaštva,³ a koji su implementirani u ideji o zajedničkoj

↑ Radionica tradicijskih znanja: proizvodnja šindre, izrada pokrova od slame, tehnologija izrade živog vapna održana 17. 10. 2016. godine u Starom gradu Lukavec, FOTO G. Jerabek

1 Više na stranici: <http://www.europeanheritagedays.com/>

2 Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (NN Međunarodni ugovori 5/07)

3 Čl. 3. Zakona o potvrđivanju Okvirne konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (NN Međunarodni ugovori 5/07)

temi zemalja članica uključenih u program Dana europske baštine.

Doprinos teme *Baština i zajednice*, u duhu Faro principa, osim u promociji multikulturalnosti, dijaloga i suradnje s ciljem postizanja kulture mira, obrazovanja i širenja informacija o kulturnoj baštini, je i u važnosti uključenja

↑ Presentacija proizvodnje šindre u sklopu radionice, FOTO G. Jerabek

↑ Presentacija izrade pokrova od slame u sklopu radionice, FOTO G. Jerabek

zajednice kao jednog od ključnih aktera u procesu zaštite i očuvanja kulturne baštine. Sinergija između lokalne zajednice, kulturne baštine i stručnjaka koji provode proces obnove i revitalizacije preduvjet je za osiguranje dugoročnosti projekta te postizanje održivog razvoja i korištenja kulturne baštine. Većina zemalja članica Vijeća Europe je razradi ove teme pristupila primjenom metode *odozdo prema gore* (*bottom-up approach*), što je u praksi značilo poticanje pojedinaca, udruženja građana s djelovanjem na području kulture i svih ostalih relevantnih institucija i ustanova prema nacionalnoj razini kao centralnom mjestu koordinacije.

Tema *Baština i zajednice* pobudila je na području Hrvatske zanimanje velikog broja pojedinaca i udruženja građana čije je djelovanje vezano uz zaštitu i očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara. U službeni program obilježavanja Dana europske baštine u Hrvatskoj 2016. godine⁴ uključeno je preko desetak prezentacija, radionica, predavanja o tradicijskim umijećima i znanjima kao na primjer

izrade tradicijskih nošnji, veza, čipke, logožara, licitara, kao i proizvodnje šindre, pokrova od slame te tehnologije izrade živog vapna. Događanja su bila namijenjena široj javnosti, no s naglaskom na važnosti prenošenja znanja budućim generacijama uključivanjem mladih. Ovakve aktivnosti pridonose boljoj vidljivosti i dodatno utječu na podizanje svijesti o vrijednosti nematerijalne kulturne baštine, povećavaju motiviranost za revitalizaciju zaboravljenih praksi i znanja, što sve doprinosi podizanju kvalitete života, kreativnosti i uključivanju baštine u razvojne projekte pojedinih područja.⁵

Reprezentativni primjeri dobre prakse očuvanja tradicijskih znanja i umijeća, kao i revitalizacijskih projekata nepokretnih kulturnih dobara s visokim stupnjem uključenosti lokalne zajednice predstavljeni su u sklopu središnje kolaž izložbe pod nazivom *Lokalne zajednice kao čuvari baštine* održanoj u Muzeju Mimara (20.-28. rujna 2016.). Primjeri

4 Detaljnije o programu u brošuri Dana europske baštine 2016.: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=15914>

5 Više u: MIRELA HROVATIN, *Procesi očuvanja i popisivanja nematerijalnih kulturnih dobara iz Hrvatske u: Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 36(2012.)*, 134.

↑ Presentacija tehnologije izrade živog vapna u sklopu radionice, foto G. Jerabek

pilot-projekta lokalnog razvoja (PPLR) Otoka Cresa, kulturnog krajolika Pustinja Blaca, revitalizacije i rekonstrukcije prostora bastionske trase osječke Tvrđe, kao i očuvanja nematerijalne kulturne baštine na više područja u Hrvatskoj približili su proces stvaranja slike o kulturnoj baštini kao dijela prirodnog okruženja s uklopljenim suvremenim potrebama lokalnih zajednica.

Međuodnos lokalnih zajednica, kulturne baštine i konzervatorsko-restauratorskih ustanova temelj je za uspješnost programa rehabilitacijske obnove kulturnih dobara, čega su danas svjesni navedeni akteri koji sve više usmjeravaju aktivnosti u promoviranje zajedničkog učinkovitog upravljanja kulturnom baštinom putem organiziranja javnih tribina, stručnih skupova, a u posljednje vrijeme i primjenom metode deliberativnog anketiranja.⁶

Godine 2012. uvođenjem Nagrade za doprinos lokalnoj zajednici, koja se dodjeljuje pojedincima i nevladinim udrugama za doprinos na području zaštite kulturne baštine u sklopu Nagrade Vicko Andrić Ministarstva kulture, učinjen je iskorak u smjeru stručnog priznanja i vrednovanja djelovanja lokalnih zajednica.

Pristup temi *Baština i zajednice* na principima Faro Konvencije o širenju svijesti o kulturnoj baštini, uključivanjem što većeg broja pojedinaca i lokalnih zajednica pokazao se kao dobar način obilježavanja Dana europske baštine. Primjenom ovih principa u narednim će se godinama svakako pridonijeti rastu broja aktivnih sudionika, kao i promociji zajedničke europske kulturne baštine. x

6 Više o metodi deliberativnog anketiranja primijenjene u sklopu savjetovanja stručnjaka i građana o revitalizaciji stare gradske jezgre u Karlovcu na stranici: <http://www.min-kulture.hr/novost/default.aspx?id=17076>